

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MINDESKRIFT
OM
P. O. PEDERSEN

Professor P. O. Pedersen
ved sit Skrivebord paa Den polytekniske Lærestalt,
Danmarks tekniske Højskole.

Den 19. Juni 1944 vilde Den polytekniske Lærestalts
Rektor fra 1921—1941, Professor P. O. Pedersen,
være fyldt 70 Aar. Den polytekniske Lærestalt har ønsket at mindes denne Dag ved Udsendelsen af nærværende lille Skrift, som indeholder en kort Skildring af de vigtigste Begivenheder i Lærestaltens Historie i det nævnte Tyveaar.

Arthur Engelund

G. Hennik

Da Professor H. I. Hannover i Slutningen af sin anden femaarige Direktørperiode i Foraaret 1921 meddelte Undervisningsministeriet, at han af Helbredshensyn ikke ønskede at modtage Genvalg som Direktør, udtalte han overfor Ministeriet Ønske om, at Professor P. O. Pedersen maatte blive udnævnt til hans Efterfølger. Da Professor Hannovers Brev til Ministeriet baade giver en Karakteristik af Brevskriveren og af P. O. Pedersen, skal det citeres in extenso. Brevet, der er dateret ^{13/5} 1921, lyder saaledes:

»Da undertegnede Direktør for Tiden er sengeliggende efter en større Operation, og Sygeleje og Rekonvalescens efter Lægernes Udsagn sikkert ikke vil tillade ham at varetage sit Embede før til Efteraaret, vilde han, da hans Funktionstid udløber den 1. Februar 1922, til hvilket Tidspunkt han allerede tidligere har været fast bestemt paa ikke at ville modtage et eventuelt Genvalg, finde det rimeligt, at hans Eftermand allerede vælges og udnævnes nu.

Som sin Eftermand foreslaar han Professor i Svagstrømsteknik P. O. Pedersen, der besidder et højt anset Navn over hele Verden og er overordentlig afholdt og sikkert vil finde stort Stemmetal. Han er i sin bedste

Alder, repræsenterer en anden Studieretning og nærer i høj Grad Interesse for Lærestalten og vil sikkert med sit gode Hjerter tage sig af dens mindre heldigt stillede Studerende«.

Lærerrådet sluttede sig i et den 19. Maj 1921 afholdt Møde til Professor Hannovers Indstilling. Lærerrådets Protokol gengiver denne Vedtagelse paa følgende Maade: »Med 29 Stemmer for og ingen imod vedtog man derefter at anmode Ministeriet om at konstituere Professor P. O. Pedersen som Direktør under Professor Hannovers Sygdom, og man vedtog endvidere at slutte sig til Professor Hannovers Ønske om, at Professor P. O. Pedersen udnævnes til Direktør fra 1. Februar 1922 at regne«. Den daværende Undervisningsminister Jacob Appel lod imidlertid Lærestalten vide, at han ikke ønskede at tage Stilling til Lærestaltens Indstilling angaaende Direktørstillingen før Juli Maaned, og først den 30. August 1921 forelaa Ministeriets Meddelelse om Konstitutionen af P. O. Pedersen som Direktør fra 1. September 1921. Af et Brev af 21. Maj 1921 *Note 1* fra den konstituerede Direktør, Professor Prytz til Minister Appel kan det skønnes, at Ministeren, forinden den endelige Afgørelse blev truffet, havde Ønske om at erfare, hvorvidt Professor Ostenfeld vilde være villig til at overtage Hvervet som Direktør, og først efter en ny Forhandling i Lærerrådet, hvor Lærerrådet med 32 Stemmer imod 1 *Note 2* paany sluttede sig til Forslaget om at indstille Professor P. O. Pedersen som Direktør, i hvilket Møde Professor Ostenfeld iøvrigt frabad sig Afstemning om sin Kandidatur som Direktør, traf Ministeriet sin Afgørelse med Hensyn

til Konstitutionen af P. O. Pedersen, der derefter under 16. December 1921 fik kongelig Udnævnelse som Direktør for Femaarsperioden $\frac{1}{2}$ 1922— $\frac{31}{1}$ 1927.

Med nogenlunde Sikkerhed kan det vist siges, at det oprindelig laa helt uden for P. O. Pedersens Planer at paatage sig rent administrative Opgaver. Den Lærestol, der ved G. A. Hagemanns Initiativ i 1909 oprettedes i Svagstrømselektroteknik for P. O. Pedersen, var den første Lærestol i dette Fag, der oprettedes ved nogen europæisk teknisk Højskole, og alene Opbygningen fra Grunden af dette Fag som Lærefag for de studerende var en meget betydelig Opgave, der ikke blev mindre ved den kolossale Udvikling, som netop Svagstrømsteknikken undergik i de følgende Aartier, til hvilken Udvikling P. O. Pedersen som bekendt leverede verdenskendte Bidrag. Af en Artikel*), som P. O. Pedersen skrev til sin gode Ven, Professor Absalon Larsens 70 Aars Fødselsdag, kan det da ogsaa ses, at P. O. Pedersen allerede i 1902 har haft Ønske om en videnskabelig Løbebane ved Den polytekniske Lærestalt. Dette Ønske opfyldtes som nævnt i 1909, og han kom straks ind i en frugtbar og resultatrig videnskabelig Arbejdsperiode. Af Udtalelser, der foreligger fra ham selv, synes det, som om han først i 1917, da han blev Medlem af den Gang nedsatte Telefonkommission, blev indfanget af administrationsbetonede Interesser. I 1919 blev han Formand for Statstilsynet for de koncessionerede Telefonselskaber, og efter den Tid betroedes der ham mange betydende Hverv af administrativ og organisatorisk Art. Der er næppe nogen

*) «Ingeniøren» 1941, Nr. 23, Side 29.

Tvivl om, at P. O. Pedersen er gaaet ind til Gerningen som Direktør for Den polytekniske Lærestalt med den allerstørste Interesse, men alle, der har kendt ham, ved ogsaa, at det ikke har været nogen Talemaade, naar han, da han i 1921 takkede Lærerraadet for dets Tilslutning til Professor Hannovers Forslag, sagde, at det var med store Betænkeligheder, at han paatog sig Hvervet.

Der kunde ogsaa nok være Grund til at nære Betænkelighed ved i 1921 at overtage Ledelsen af Den polytekniske Lærestalt. Lærestalten var paa det Tidspunkt en af de i materiel Henseende daarligst udstyrede tekniske Højskoler, der fandtes. Efter at Lærestalten i 1890 var flyttet ind i sin egen Bygning ved Sølvgade, og efter at der i 1905—06 var sket en Udvidelse med Maskinlaboratoriet og den elektrotekniske Fløj ved Øster Farimagsgade, var Udviklingen gaaet i Staa, og ikke mindst i Forhold til de tekniske Højskoler i Norge og Sverige stod vor Højskole sørgelig langt tilbage. Ingen har bedre end P. O. Pedersen selv skildret dette, og ved hver Lejlighed, der gaves, ikke mindst ved Lærestaltens Aarsfester, gentog han og for hvert Aar, der gik, stærkere og stærkere, hvilke Følger der vilde opstaa, hvis vi forsømte vort Lands tekniske Udvikling. Der kan i den Henseende navnlig henvises til en Tale, som P. O. Pedersen holdt ved Den polytekniske Lærestalts Aarsfest den 5. Februar 1924*). Talen er, skønt den holdtes ved en Aarsfest, ingen Festtale. Den Afdæmpethed og Forsigtighed, der oftest prægede P. O. Pedersens Udtalelser, findes

*) Trykt i Beretning om Den polytekniske Lærestalt, 1923 - 24, Side 30—32.

ikke i denne Tale. Uden Omsvøb blev her sagt, at Den polytekniske Lærestalt i sørgelig Grad savnede de til en tidssvarende Ingeniøruddannelse fornødne Hjælpemidler, og derfor kunde vor Ingeniøruddannelse ikke følge med Udlandets. Derfor maatte dansk Opfindsomhed og teknisk Fremskridt nødvendigvis komme til at staa tilbage for Udlandets.

Paa det Tidspunkt, P. O. Pedersen tiltraadte Ledelsen af Den polytekniske Lærestalt, havde der i en Aarrække foreligget Bevillinger til et Laboratorium for Bygningsstatik, et nyt Materialprøvelaboratorium og et Laboratorium for mekanisk Teknologi. De første Bestræbelser maatte derfor rettes imod at finde egnede Byggearealer til disse Laboratorier, samtidig med at de samlede Udvidelsesplaner dog ikke maatte tabes af Syne. — Alleerede i 1917 havde man fra Lærestaltens Ledelse haft sin Opmærksomhed henvendt paa det daværende Garnisonshospital ved Rigensgade som et passende Areal for Lærestaltens Udvidelse. — Garnisonshospitalet skulde nedlægges og erstattes med et nyt Hospital, der var under Opførelse ude paa Nørrefælled, men disse Planer strandede i første Omgang, fordi Opførelsen af det nye Hospital ikke medførte en Fraflytning fra det gamle Sygehus, hvorimod man lod det nye Hospital staa tomt i en lang Aarrække. Om denne Fatalitet bemærkede P. O. Pedersen i en Artikel i »Ingeniøren« af 1. Marts 1932 om Lærestaltens Udvidelsesplaner, at det var en Vanskelighed af saa uforudseelig Art, at intet fornuftigt Menneske kunde have forudset den. Ved Lov af 12. Marts 1923 om ekstraordinær Bevilling til Omdannelse

og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger bestemtes det imidlertid, at Sølvgades Kaserne samt Depotbygning og Stald, Gymnastikskolens Øvelsesbygning og Stokhusbygningen skulde søges afhændet, og fra det Øjeblik samlede P. O. Pedersen alle sine Bestræbelser for at faa Raadighed over det Areal, der laa bagved Sølvgades Kaserne. Disse Bestræbelser kronedes med Held, og de første Resultater heraf var, at de to Laboratorier, Laboratoriet for Bygningsstatik og Materialprøvelaboratoriet blev indrettet i den til Sølvgades Kaserne hørende gamle Staldbygning, medens Laboratoriet for mekanisk Teknologi blev installeret i Depotbygningen. — Det Byggeareal, som Lærestalten her erhvervede til sine Udvidelser, havde den Fordel, at det laa i saa stor Nærhed af den gamle Lærestalt ved Sølvgade, at det ikke vilde medføre praktiske eller administrative Vanskeligheder at drive begge Afdelinger som en Enhed. Og hertil kom en meget vigtig Ting: Der var Mulighed for at faa dette Areal nogenlunde hurtigt, og Udvidelsesplanernes Realisation maatte nu ske snarest, hvis vor Ingeniøruddannelses Standard skulde opretholdes. — Men nogen ideel Byggeplads blev det ikke, og det havde derfor været lykkeligt, om man kunde have fundet et Areal, hvor man kunde have opført en helt ny teknisk Højskole med tilstrækkelige Udvidelsesmuligheder for et Stykke frem i Tiden. P. O. Pedersen havde gerne set en saadan Løsning, men han turde ikke lade være med at gribe den Mulighed, der forelaa ved Hærens Opgivelse af dens Kasernearealer ved Sølvgade og Rigenegade. Loven om Afhændelse af Kasernebygningerne blev som nævnt vedtaget i Marts

1923, men først ved Lærestaltens 100-Aarsfest i 1929 kunde Grundstenen lægges til den første Bygning indenfor den samlede Udvidelsesplan. Disse 6 Aar fra 1923—29 beredte P. O. Pedersen baade Vanskeligheder og Ærgrelser, og han lagde ikke Skjul paa, at Arbejdet med Byggesagens Gennemførelse kostede ham mange søvnløse Nætter. Vanskelighederne bundede for Størstedelen i de økonomiske Forhold, som vort Land kom ind i efter Krigen, og som gjorde, at saavel Venstreministeriet fra 1920—24 og den socialdemokratiske Regering fra 1924—26 veg tilbage for den forholdsvis store Bekostning, en Udvidelse af Lærestalten vilde medføre. — Foruden Den polytekniske Lærestalt var der ogsaa en Række andre Statsinstitutioner, der stillede Krav om Udvidelser, og da P. O. Pedersen overfor Departementschef Glahn, der var Chef for Undervisningsministeriets 2. Departement fra 1922 til sin Død i 1925, gjorde Rede for de Krav, der maatte stilles til en moderne teknisk Højskole, mente Departementschefen at kunne affærdige disse Krav med at henvise til, hvilke kolossale Summer det vilde koste, hvis de Statsinstitutioner, der henlaa under hans Departement, blot skulde udvides med 20 %. P. O. Pedersen lod sig naturligtvis ikke afvise, og det lykkedes ham ved en stilfærdig og saare virkningsfuld Agitation at overbevise baade Administrationen og de bevilgende Myndigheder om sine Tankers Rigtighed. De økonomiske Vanskeligheder medførte imidlertid ogsaa, at det valgte Byggeareal kun langsomt blev rømmet af dets tidligere Beboere. En Evakuering af Kasernebygningerne maatte kræve, at der skaffedes Militæret Erstatningsbygninger, og hertil fandt Myndig-

hederne indtil videre ingen Udvej, og disse Forhold kunde saa sent som i 1927 have ført til Udvidelsesplanens foreløbige Stranding. I det nedenfor citerede Brev af ^{18/11} 1927 fra P. O. Pedersen til Departementschef Graae vil man faa et levende Indtryk af Vanskelighedernes Art:

»Kære Hr. Departementschef Graae!

Mange Tak for Deres Brev med Afskrift af Krigsministeriets Skrivelse af 14. ds. Jeg kan godt forstaa, at Militæret ikke uden passende Kompensation kan afgive Garnisonssygehuset i Rigersgade, det militære Klædedepot, Gymnastikskolen og Badeanstalten. Men det har vi (Den polytekniske Lærestalt) jo foreløbig heller ikke bedt om; vi har netop forudset, at der vil gaa nogle faa Aar, eller i hvert Fald et Par Aar, før disse Bygninger bliver ledige.

Derimod kan jeg ikke forstaa, at det kan volde Vanskelighed at afgive den »ny Kaserne«, om hvilken det i Øjeblikket alene drejer sig. Saa vidt mig bekendt, har Militærvæsenet ingen Forpligtelse til at opretholde de iøvrigt faa Lejligheder, der findes i Kasernen, og Beboerne kan formentlig siges op med højst et halvt Aars Varsel. Mon den Undervisning, der foregaar i denne Kaserne, ikke blot er »Røde Kors«'s Instruktionskursus, og de skulde dog formentlig kunne finde Plads andet Steds. Afviklingen af de andre nævnte Anvendelser vil formentlig heller ikke kunne volde større Vanskelighed.

Jeg forstod paa Generalløjtnant Nyholm, hvem jeg traf ved Universitetsfesten, at Militæret gerne — saa vidt muligt — vilde stille sig imødekommende overfor Den poly-

tekniske Lærestalt. Hvis dette virkelig er Tilfældet, hvad jeg tror, det er, saa kan denne Side af Sagen jo næppe volde alvorlige Vanskeligheder, da det formentlig i det højeste kan dreje sig om en halv Snes Tusinde Kroner for at indrette Plads til de Ting, der henligger i den ny Kaserne og foretage den nødvendige Omflytning.

Men hvorledes stiller Ministerraadet sig til den ny Bevilling paa de 400.000 Kr.? Jeg forstaaer — og er ganske overordentlig glad for —, at Undervisningsministeren meget gerne vil fremme Sagen. Trafikministeren har tidligere lovet at støtte Lærestaltens Krav og har i sin Tid som Formand for Dansk Ingeniørforening underskrevet en indtrængende Henstilling til Undervisningsministeriet om at fremme Lærestaltens Udvidelsesplaner. Handelsministeren har lovet ubetinget Støtte, og Industriraadets stærkt anbefalende Skrivelse kan jo kun virke yderligere stimulerende. Fra Indenrigsministerens Side tør man vistnok ogsaa vente Velvilje. De andre Ministres Stilling kender jeg ikke. *Note 3.*

Fra Finansudvalgets Side tror jeg ikke, Planen vil støde paa nogen Vanskelighed.

Ministerraadets Stilling bliver saaledes, saa vidt jeg kan se, ganske afgørende: Vil Regeringen fremme Sagen til Finanslovens anden Behandling, eller vil den ikke? I første Tilfælde nærer jeg ingen Tvivl om, at Sagen gennemføres i Aar; i sidste Tilfælde standser den selvfølgelig.

Jeg har tænkt en Del over den sidste Eventualitet, og Resultatet er bl. a., at jeg i saa Fald ikke mener længere at turde tage min Del af Ansvaret for Ledelsen af Ingeniøruddannelsen her i Landet; dertil vilde de materielle

Hjælpe midler, der kom til at staa til Raadighed for denne Undervisning, sammenlignet med Udlandets og Nabolandenes, efterhaanden blive altfor uforholdsmæssig smaa. Jeg har tit og ofte — og saa indtrængende, som jeg formaar — fremhævet, at jeg maa anse det for økonomisk uforsvarligt vedblivende at forsømme vor Ingeniøruddannelse. Jeg skal derfor ikke trætte med en Gentagelse. Men jeg føler mig saa overbevist om mit Standpunkts Rigtighed, at jeg som nævnt ikke tør tage Ansvar for en Fortsættelse af den nuværende Tilstand.

Konsekvensen heraf maa være, at jeg i saa Fald beder Ministeriet fritage mig for Hvervet som Direktør for Den polytechniske Lærestalt.

Naar jeg drager Sagen frem allerede nu, er det, fordi det vil være i høj Grad ønskeligt, at et eventuelt Direktørskifte fandt Sted snarest muligt. Dels fordi den nye Direktør gerne saa tidligt som muligt skulde have Lejlighed til at virke for Lærestaltens Udvidelsesplaner, dels fordi han gerne skulde have Tid til at forberede Lærestaltens Hundredearsfest i 1929.

Jeg vil ikke lægge Skjul paa, at det vil gøre mig ondt med uforrettet Sag at forlade en Stilling, som jeg omfatter med den mest levende og dybtfølte Interesse. Jeg maa ogsaa have Lov til at fremhæve, at jeg med stor Beklagelse vilde se mit Forhold til Undervisningsministeriet afviklet allerede nu. Jeg har fra min Side haft Følelsen af, at dette Forhold har været godt og harmonisk, og jeg vil altid føle mig i dyb Taknemmelighed for den Velvilje og Forstaaelse, jeg altid har mødt i Ministeriet. Min Tak gælder i ganske særlig Grad Dem, Hr. Departementschef,

og de Ministre, jeg har haft med at gøre, og ikke mindst den nusiddende, hvis varme og forstaaende Interesse for Den polytekniske Lærestalt, og hvis personlige Elskværdighed nødvendigvis har maattet glæde mig meget.

Med venlig Hilsen er jeg

Deres ærbødige og hengivne

P. O. Pedersen«.

Lykkeligvis udviklede Forholdene sig saaledes, at Lærestalten bevarede P. O. Pedersen som dens Leder, og det næste Blad i Byggesagens Historie blev da ogsaa, at Undervisningsministeriet den 25. Februar 1928 til 3. Behandling af Finanslovsforslaget for 1928—29 stillede Forslag om en Bevilling til et teknisk-kemisk Institut, der skulde være den 1ste Gruppe i Udvidelsesplanen, der omfatter 8 Grupper, og som tilsammen paa det daværende Tidspunkt blev budgetteret til at ville koste ca. 8 Millioner Kr. foruden almindeligt og teknisk Inventar. Byggearbejdernes videre Forløb har ikke været uden Vanskeligheder, idet det stadig har knebet med at faa de af Militæret benyttede Bygninger overladt rettidigt, men i det store og hele var dog Hovedvanskelighederne overvundet, da Bevillingen til Gruppe I var givet, og P. O. Pedersen følte sig lykkelig over det opnaaede Resultat og det Samarbejde, han herigennem fik med Centraladministrationens Embedsmænd.

Bevillingerne til de følgende Bygningsgrupper opnaaedes uden nogensomhelst Diskussion i Rigsdagen, og ved P. O. Pedersens Død i August 1941 var Byggearbejderne vel

ikke afsluttede, men der var opført en Række veludstyrede og moderne Laboratorier, der var i Stand til at optage vigtige forskningsmæssige Opgaver, samtidig med at Undervisningen af de studerende nu ogsaa kunde ske paa eksperimentel Basis.

For Efterverdenen vil P. O. Pedersens Arbejde for den lykkelige Gennemførelse af de store Byggearbejder maaske nok blive betegnet som hans største Bedrift som Rektor, men ogsaa paa mange andre Omraader udøvede han en Indsats, der langt ud i Fremtiden vil sætte sine Spor i vort Lands tekniske Højskoles Historie. De Bestemmelser, der gjaldt for Lærestaltens Administration og for dens Undervisning, havde hidtil været nedfældet i et ret omfangsrigt Reglement, der navnlig for Undervisningens og Eksamensordningens Vedkommende var ret detaillerede, og der var fastsat meget stive Rammer for Kravene ved Eksaminerne. Den tekniske Udvikling medførte vel undertiden Ønsker om større eller mindre Ændringer heri, og i saadanne Tilfælde udfærdigede Ministeriet efter Lærestaltens Indstilling et Tillægsreglement. Resultatet var, at de reglementariske Bestemmelser efterhaanden var blevet temmelig udviklede og uoverskuelige, og da der i P. O. Pedersens første femaarige Direktørperiode fra 1922—27 opstod Ønske om ret gennemgribende Ændringer i Undervisningsplanen, benyttede P. O. Pedersen Lejligheden til at faa nedsat et stort sagskyndigt Udvalg med Repræsentanter ikke alene fra Højskolens egen Lærerkreds, men ogsaa med Repræsentanter fra Dansk Ingeniørforening og Industriraadet til paa bred Basis at drøfte de gældende Bestemmelser vedrørende

Eksamensordningen samt Lærestaltens Organisation. Foruden det store Udvalg, der udgjorde en Forsamling paa 37 Medlemmer, arbejdede flere Underudvalg med forskellige Detailspørgsmaal, og Arbejdet blev saaledes særdeles omfattende og langvarigt, hvilket bl. a. gav sig Udslag i, at Finansministeriet gjorde Bemærkning over Udvalgenes efterhaanden meget store Udgifter til Maskinskrivning. Det viste sig overordentlig vanskeligt at naa til Enighed, og da Forslagene kom til Behandling i Lærerraadet, dukkede Uenigheden fra Udvalgene op igen. — Naar der alligevel kom et Resultat ud af Forhandlingerne, maa det i væsentlig Grad tilskrives P. O. Pedersens faste og dog altid saa taalmodige Ledelse af Arbejdet.

Hovedudvalgets officielle Navn var Udvalget nedsat af Den polytekniske Lærestalts Lærerraad til Overvejelse af Ændringer i Lærestaltens Undervisnings- og Eksamensplan. Under P. O. Pedersens Ledelse holdt dette Udvalg en lang Række Møder, og naar man gør sig bekendt med de mange Spørgsmaal, der kom til Drøftelse i dette Udvalg, kan det ikke undre, at Forhandlingerne trak i Langdrag. I sin Indledningstale ved det første Udvalgs-møde udtalte P. O. Pedersen, at han gik ud fra, at der var Enighed om, at Den polytekniske Lærestalt skulde vedblive at være en teknisk Højskole, altsaa vedblive at meddele en teknisk Uddannelse paa videnskabeligt Grundlag, og at Udvalget skulde arbejde ud fra den Forudsætning, at Lærestalten vedblev at være en Enhed og fortsætte med de samme Studieretninger som hidtil og ikke tenderede hen til at oprette særlige Skoler. Efter at Udvalget havde givet sin eenstemmige Tilslut-

ning til disse Synspunkter, fremhævede P. O. Pedersen en Række andre Spørgsmaal, som det var af overordentlig Betydning at faa drøftet. Der var saaledes Spørgsmaalet om den Vægt, man burde tillægge Grundvidenskaberne i Forhold til de tekniske Fag ved det polytekniske Studium. I Sammenhæng hermed stod Spørgsmaalet om, hvorvidt Lærestalten burde lægge Vægt paa, at de unge Ingeniører, naar de forlod Lærestalten, straks kunde gaa ud i Praksis og gøre fuld Nytte, med andre Ord tilstræbe størst mulig Grad af konstruktiv Træning indenfor enkelte Fag, eller om man hellere skulde give dem en almen videnskabelig og teknisk Uddannelse, som man saa paa enkelte Punkter kunde uddybe videre, navnlig for at give de studerende Lejlighed til at fordybe sig i de Forsknings- og Arbejdsmetoder, der repræsenterer Hjælpemidlerne ved Teknikkens Fremskridt.

For P. O. Pedersen var Besvarelse af disse Spørgsmaal ikke vanskelig, men det var selvfølgelig en dyb Tilfredsstillelse for ham, at der i Udvalget ikke mindst fra Repræsentanterne udefra — altsaa de i Erhvervslivet arbejdende Ingeniører — blev givet Tilslutning til, at der som hidtil fra Den polytekniske Lærestalts Side maatte lægges en overordentlig Vægt paa en grundig Undervisning i Grundvidenskaberne, og at man skulde give Polyteknikerne en almen videnskabelig Ingeniøruddannelse. Den egentlige Ingeniør skabtes, som det blev sagt af en af Repræsentanterne for Erhvervslivet, først efter flere Aars Arbejde i Praksis. Paa Lærestalten skulde der gives en almen videnskabelig og teknisk Uddannelse, der kunde tjene som Grundlag for en Specialisering ude i Praksis.

Grundstensnedlæggelsen den 29. August 1929.
Statsminister Th. Stauning, Departementschef Fr. Graae og Professor P. O. Pedersen.

Blandt de øvrige Spørgsmaal, der blev drøftet i Udvalget, kan særlig nævnes Spørgsmaalet om Indførelse af Økonomi og Lovgivning som obligatorisk Fag, Uddannelse af Driftsingeniører samt Spørgsmaalet om, hvorvidt den særlige Adgangseksamen skulde opretholdes som adgangsgivende Eksamen. Baade i Udvalget og senere i Lærerraadet var der stærk Stemning for, at man skulde gaa over til at kræve Studentereksamen paa den matematisk-naturvidenskabelige Linie af alle, der søgte Optagelse paa Lærestalten, og naar Forslaget ikke naaede frem til Ministeriet, laa det navnlig i, at man paa Forhaand ikke ansaa et saadant Forslag for gennemførligt. P. O. Pedersens eget Standpunkt med Hensyn til dette Spørgsmaal var det, at han gerne saa, Udviklingen gik derhen, at Adgangseksamen blev overflødig, naar Adgangen til at tage Studentereksamen efterhaanden blev gjort nogenlunde lige bekvem for alle Rigets Indbyggere, hvad enten de boede i en By eller paa Landet.

I 1932 forelaa det første Resultat af Udvalgets Arbejde, idet Lærestalten i dette Aar kunde indsende Forslag til Ministeriet om en ny kgl. Anordning vedrørende dens Organisation. Allerede paa det Tidspunkt forelaa dog tillige Hovedlinierne for Eksamensordningen, men der krævedes endnu en Række Drøftelser i de forskellige Underudvalg og Lærerraadet, før Detaillerne med Hensyn til Eksamensbestemmelserne kunde formuleres. Efter P. O. Pedersens Forslag indstillede man nu til Ministeriet, at Bestemmelserne vedrørende Lærestaltens Organisation udfærdigedes i en kgl. Anordning, medens Eksamensbestemmelserne skulde gives ved ministerielle Bekend-

gørelser. I Lærestaltens Skrivelse til Ministeriet af 3. Juni 1932 siges der herom meget træffende, at »det væsentligste Resultat af Udvalgets Arbejde har været, at der baade i dette og i Lærerraadet har været Enighed om Ønskeligheden — eller maaske rettere Nødvendigheden — af en mere elastisk Ordning af Lærestaltens Undervisnings- og Eksamensvæsen og dermed ogsaa af de organisatoriske Bestemmelser, hvorpaa hele dens Arbejde hviler«. — Ministeriet fulgte i det store og hele Lærestaltens Forslag til en ny kgl. Anordning, der derefter blev udfærdiget under 8. Februar 1933.

Ved denne Anordning fik Lærestalten Navnet: Den polytekniske Lærestalt, Danmarks tekniske Højskole*), og Undervisningens Formaal fastsloges at være at uddanne Civilingeniører. Denne Bestemmelse har haft overordentlig Betydning for Beskyttelsen af Betegnelsen »Civilingeniør«, idet denne Betegnelse her i Landet nu officielt er fastslaaet som Betegnelse for en højskoleuddannet Ingeniør. Lærestaltens Leder, der hidtil havde været benævnt Direktør, fik efter Anordningen Benævnelsen Rektor. Men Anordningens Hovedbetydning var Opbyggelsen af de Forvaltningsorganer, der skulde deltage i Højskolens Styrelse. Hidtil havde Direktøren og Inspektøren i Forbindelse med Lærerraadet udgjort Højskolens Forvaltning. — Lærerraadet havde imidlertid efterhaanden faaet en saadan Størrelse (over 50 Medlemmer), at

*) Fra Lærestaltens Side havde man foreslaaet Danmarks tekniske Højskole med »Den polytekniske Lærestalt« som Undertitel, men Ministeriet erklærede under de mundtlige Forhandlinger, der var om Forslaget, at en Institution, der i over hundrede Aar med saa stor Ære havde baaet sit Navn, ikke burde tage Navneforandring.

det ikke egnede sig til Behandling af Detailspørgsmaal, og der oprettedes nu ved Anordningen 5 Fagraad (4 for hver af de 4 Studieretninger og 1 for 1ste Dels Undervisningen) samt et Undervisningsraad bestaaende af Rektor og Formændene for Fagraadene. Alle Dispensations-sager henlagdes til Rektors Afgørelse efter en forud indhentet Udtalelse hos Fagraadene, og kun store principielle Spørgsmaal som Fastsættelse af Studieplaner, Behandling af Forslag til Ministeriet om Eksamensordningen etc. henlagdes til Lærerraadet, der ogsaa beholdt sin Ret til at udtale sig om Besættelse af Lærerstillingerne og Inspektørstillingen og tillige nu fik en anordningsmæssig Ret til at udtale sig om Besættelsen af Rektorstillingen. For at gøre det muligt at imødekomme Ønsker om en Valgfrihed ved Eksamensordningen, blev der ved Anordningens § 11 givet de studerende Adgang til at søge Afgivelse fra de normale Studie- og Eksamensordninger, saaledes at de studerende kan udskyde nogle Fag og i Stedet vælge et tilsvarende Pensum af andre Fag, som ikke staar paa Normalstudieplanen, og den nævnte Paragraf affattedes saaledes, at Undervisningen i de valgte Fag eller Fagkombinationer kunde tages ved andre videnskabelige Læreanstalter her i Landet eller i Udlandet. Den sidste Del af Bestemmelsen tog navnlig Sigte paa at skabe et Samarbejde mellem de tekniske Højskoler i Skandinavien.

Ved ministerielle Bekendtgørelser af 1934 og 1936*) kom herefter de ministerielle Bekendtgørelser vedrørende

*) Bekendtgørelsen af 1934 fastsatte kun Eksamensregler for 1ste Del, medens Bekendtgørelsen af 1936 fastsatte Eksamensregler baade for 1ste og 2den Del.

Højskolens Eksamensordning. For 1ste Dels Vedkommende var den vigtigste Ændring, at den deltes i to Dele, 1ste og 2den Aarsprøve, og at en mindre Del af Faget Bygningsstatik og bærende Konstruktioner for Maskin-, Bygnings- og Elektroingeniører henlagdes til 1ste Del, samt at Fysisk Kemi nu ogsaa blev et Fag til 1ste Del for Fabrikingeniørerne.

Ved 2den Del af Undervisningen er Ordningen efter den ministerielle Bekendtgørelse i Hovedtrækkene den, at der i de første $1\frac{1}{2}$ Aar efter 1ste Del gives en almen Undervisning i en Række tekniske Fag, hvilken Undervisning afsluttes med en Forprøve, medens det sidste Aar af Studiet i det store og hele kan anvendes til Specialstudier. De polytekniske Eksaminer er endnu meget omfattende, men ved Delingen af 1ste Del i to Dele og den nævnte Deling af 2den Del er der dog opnaaet visse Lempelser. Ved Omprøve er der indført den mærkbare Lettelse, at Eksamen er delt i Grupper, og at kun de Grupper skal tages om, i hvilke man ikke har opnaaet tilstrækkeligt Pointsantal.

Den kgl. Anordning om Højskolens Organisation og den ministerielle Bekendtgørelse om Eksamensordningen indeholder alle fundamentale Regler for Højskolens Virksomhed. Anordningen omfatter 30 til Dels ret kortfattede Paragraffer. Den ministerielle Bekendtgørelse har kun 18 Paragraffer, og i Sidetal udgør Anordning og Bekendtgørelse mindre end 30 Sider. Baade Anordning og Bekendtgørelse er præget af P. O. Pedersens Evne til en kort og klar Formulering. Forslaget til Anordningen er i det store og hele skrevet af P. O. Pedersen selv uden nogen-

somhelst juridisk Assistance, og der skete ved den meget indgaaende Behandling i Ministeriet kun mindre Realitetsændringer i Forslaget.

Baade ved Gennemførelsen af Højskolens Udvidelser og ved Reorganisationen af det polytekniske Studium søgte P. O. Pedersen Samarbejde med de i Erhvervslivet arbejdende Ingeniører. Han følte sig stærkt knyttet til Dansk Ingeniørforening, hvis Formand han var fra 1920—23, og gennem sit Medlemsskab af Industriraadet fra 1924 havde han knyttet værdifulde Forbindelser med Industriens Folk.

Om P. O. Pedersens Syn paa Erhvervslivets Indflydelse paa Landets tekniske Højskole foreligger der flere Vidnesbyrd, bl. a. fra Forhandlingerne i det ovennævnte store Udvalg vedrørende Ændringer i Lærestaltens Undervisnings- og Eksamensplaner. P. O. Pedersen tog i dette Udvalg Afstand fra Tanken om, at Landets Industri og Teknik skulde have direkte Indflydelse paa Højskolens almindelige Virksomhed*). Derimod fandt han det rimeligt, at Dansk Ingeniørforening og Industriraadet, naar der forestod gennemgribende principielle Ændringer indenfor Højskolens Virksomhed, fik Lejlighed til at give Bidrag til de nye Tankers Udformning. I 1935, da der for første Gang i Højskolens Historie blev udnævnt en Jurist til Inspektør i Stedet for som hidtil en Ingeniør, benyttede P. O. Pedersen Lejligheden til at udtale, at Højskolen maatte ønske Sikkerhed for, at dens Administrationsform ikke ændredes, uden at Højskolen selv samt

*) I Sverige har Kungl. Tekniska Högskolan en Overbestyrelse bestaaende af 10 Medlemmer, hvoraf kun to udpeges af Lærerkollegiet.

Dansk Ingeniørforening og Industriraadet havde haft Lejlighed til at drøfte Spørgsmaalet med Ministeriet. Ministeriet udtalte i den Anledning, at det i paakommende Tilfælde vilde tage Højskolens Ønske paa dette Omraade under velvillig Overvejelse. Den paagældende Inspektørudnævnelse var vel nok den ydre Anledning til, at P. O. Pedersen fremsatte dette Ønske, men der laa noget andet og mere væsentligt bagved. P. O. Pedersen var imod enhver Spaltning af Højskolens Ledelse. Københavns Universitet havde netop paa det Tidspunkt faaet en ny Organisationsform, hvor Rektors Beføjelser vel nok var blevet betydeligt udvidede, men medens Universitetets Rektor skulde staa i Spidsen for Universitetet som videnskabelig Institution og højere Lærestalt, lagdes Universitetets økonomiske Administration ind under en Kurator. En saadan Organisationsform vilde P. O. Pedersen for Den polytekniske Lærestalts Vedkommende modsætte sig med stor Styrke. Ikke fordi P. O. Pedersen atraaede Magten, men han mente, at en saadan Dualisme i Ledelsen vilde føre til tidsrøvende Drøftelser, som i det lange Løb vilde skade Administrationens Effektivitet. Som en af P. O. Pedersens nærmeste Medarbejdere*) ved hans Død udtalte, var han ikke nogen Ven af lange Drøftelser, og hans Hurtighed til at se det væsentlige i en Sag og derefter afgøre den gjorde ogsaa saadanne Drøftelser unødvendige. Detailspørgsmaal overlod han altid gerne til sine nærmeste Medarbejdere, og han udtalte ofte spøgende, at en Administrationsleder burde udvise en passende Dovenskab, saaledes at Lederen aldrig udførte no-

*) T. Bjerger: Fysisk Tidsskrift 1941, Side 169.

get Arbejde, som han kunde faa andre til at udføre lige-
saa godt. — Han skabte herved stor Arbejdsglæde hos
sine Medarbejdere, og han forstod ved faa Ord at inspi-
rere deres Arbejde, saaledes at Arbejdsresultatet altid
var præget af P. O. Pedersens Tanke og Aand.

I Henhold til den ovenfor omtalte nye kgl. Anordning
af $\frac{1}{2}$ 1933 fik Lærerraadet som nævnt tillagt en Ret til
over for Ministeriet at udtale sig om Besættelse af Rek-
torstillingen, der saavel efter det hidtidige Reglement
som den nuværende Anordning besættes for et Tidsrum
af 5 Aar. Før Udstedelsen af denne Anordning havde
Lærerraadet vel ogsaa altid fremsat en Udtalelse til Mi-
nisteriet om, hvem Lærerraadet ønskede maatte blive ud-
nævnt til Højskolens Leder, men en anordningsmæssig
Ret hertil fik Lærerraadet først ved den kgl. Anordning
af $\frac{1}{2}$ 1933. Hverken før eller efter 1933 var der dog for
Lærerraadet nogen Tvivl om, hvem man vilde indstille
til Rektor. P. O. Pedersen kunde selvfølgelig ikke være
uvidende om den Tillid, han nød i sine Kollegers Kreds,
men den eenstemmige Tilslutning til hans Genvalg for-
bavsede ham dog en Del, idet han ansaa det for selvfølge-
ligt, at der i Tidens Løb maatte opstaa nogen Modstand
imod ham. Den Modstand, der muligvis fra enkelte Læ-
rerraadsmedlemmer har været imod ham, kom imidlertid
ikke frem ved de Lejligheder, hvor Lærerraadet skulde
tage Stilling til Spørgsmaalet om Højskolens Leder.

P. O. Pedersens Ledelse var præget af den Stilfærdig-
hed og Faamæltthed, der prægede ham i hans daglige Liv.
Ved større Sagers Forelæggelse i Lærerraadet kunde det
undertiden ikke undgaas, at han som Lærerraadets For-

mand maatte holde en Forelæggelsestale af en vis Varighed, men herefter nøjedes han helst med at lede Debatten og opmærksomt lytte til de afgivne Indlæg. Den samme Moderation, der prægede hans Ledelse af de kollegiale Forsamlinger, prægede ogsaa hans daglige Administration af Højskolen. P. O. Pedersen var en Uven af uigenkaldelige Afgørelser, naar det gjaldt Menneskeskæbner, og overfor Ansøgninger fra de studerende om en eller anden Dispensation, viste han altid den størst mulige Imødekommenhed. P. O. Pedersen betragtede Eksamen som et nødvendigt Onde, og som Eksaminator ved Eksamen var han yderst lemfældig*).

I 1929 højtideligholdt Den polytekniske Lærestalt sit Hundredeaars-Jubilæum. Jubilæumsfesten afholdtes i Sommeren 1929 i Forbindelse med det 18. skandinaviske Naturforsker møde og et nordisk Ingeniørmøde, og til de storstilede Festligheder, der udførligt er skildret andetsteds**) og derfor ikke skal omtales her, var indbudt Repræsentanter for talrige videnskabelige Institutioner fra næsten hele Jordkloden. Særlig mange Gæster kom der selvfølgelig fra de nordiske Lande, og heriblandt var Rektorerne fra Teknisk Højskole i Helsingfors, Åbo Akademi, Norges tekniske Højskole i Trondheim, Kungl. Tekniska Högskolan i Stockholm og Chalmers Tekniska Institutet i Gøteborg***). P. O. Pedersen, der var overordentlig interesseret i et nordisk Samarbejde, benyttede

*) J. Oskar Nielsen i Aarsskrift for G. A. Hagemanns Kollegium 1941, Side 7.

**) Beretning om Den polytekniske Lærestalts 100-Aars Fest af Inspektør R. Jespersen, Ingeniørvidenskabelige Skrifter B Nr. 2 1930.

***) Nu Chalmers Tekniska Högskola.

Rektorernes Nærværelse ved Jubilæumsfesten til at foreslaa et intimere Samarbejde mellem de nordiske tekniske Højskoler, og fra 1929 var der herefter, indtil Krigen hindrede det, hvert andet Aar Møde mellem Rektorerne for disse Højskoler. Møderne holdtes skiftevis i de 4 nordiske Lande, hvor der er tekniske Højskoler, og der er gennem disse Rektormøder skabt et betydningsfuldt Organ til Drøftelse af de mange Spørgsmaal, der har fælles Interesse for de nordiske tekniske Højskoler.

Nærværende Skildring tilsigter kun at omtale P. O. Pedersens Virke som Rektor for Danmarks tekniske Højskole, men P. O. Pedersens Initiativ ved Stiftelsen af Akademiet for de tekniske Videnskaber er ikke uden Forbindelse med hans Rektorgerning, og hans Arbejde for denne Sag skal derfor kort omtales her.

Første Gang P. O. Pedersen offentlig fremdrog Spørgsmaalet om en bedre Koordination af det teknisk-industrielle Forskningsarbejde her i Landet, var ved et Foredrag, som han holdt den 29. Oktober 1935 ved Industriraadets 25 Aars Jubilæum. Foredragets Titel var: »De tekniske Videnskabers Betydning for Industrien«. I Slutningen af dette Foredrag nævnedes de betydelige Beløb, der i de store Lande gaar til den teknisk-industrielle Forskning, og P. O. Pedersen udtalte herefter følgende:

»Selvfølgelig kan man ikke vente, at Industriens løbende Forskningsudgifter helt skal bæres af offentlige Midler. Men i et lille Land, hvor de allerfleste industrielle Virksomheder ifølge Forholdenes Natur maa blive af beskeden Størrelse sammenlignet med de store Landes Kæmpeforetagender, er det af den allerstørste Betydning,

at Gennemførelsen af det for Virksomhederne nødvendige Forskningsarbejde lettes saa meget som muligt. Dette kan bl. a. ske, og sker allerede nu i nogen Udstrækning ved, at man fra Statens og de offentlige Fonds Side medvirker til at give dertil egnede Ingeniører den fornødne Specialuddannelse, hvad enten den helt kan erhverves herhjemme eller delvis maa søges i det fremmede. Ligeledes kan Stat og Fonds i begrænset Omfang yde direkte Støtte til Virksomheder til Gennemførelse af konkrete Forskningsrækker — ogsaa det sker jo allerede nu i beskeden Omfang. Jeg har dog det Indtryk, at Udviklingen foregaar paa en noget tilfældig Maade, idet Initiativet som oftest udgaar fra den enkelte Ansøger. Heri er selvfølgelig noget rigtigt og godt; det private Initiativ paa dette Omraade bør lige saa lidt som paa andre modvirkes. Men alligevel tror jeg, at en noget mere gennemført Koordination paa dette Felt vilde være paa sin Plads.

Man ser da ogsaa, at de allerfleste Lande har taget dette Koordinationsproblem op, oprettet Organer, som vi maaske bedst kan betegne som den teknisk-industrielle Forsknings Generalstab i vedkommende Land. Udformningen er noget forskellig de forskellige Steder, og maa nødvendigvis være det, hvis den paa hensigtsmæssig Maade skal passe til de særlige Forhold i vedkommende Land. En simpel Efterlignelse vil ikke være paa sin Plads. Skulde jeg nævne et enkelt Land, hvis Ordning af Problemet formentlig til en vis Grad kunde tjene til Forbillede for os, maatte det blive Sverige med dets »Ingeniörsvetenskapsakademien«. I hvert Fald tror jeg, at Spørgsmaalet bør tages op til Undersøgelse og Klarlægelse, og det er min

Opfattelse, at dets rigtige Løsning vil blive af ikke ringe Betydning for Udviklingen af vor Industri — Industri taget i videste Betydning — i Løbet af de næste 25 Aar«.

Af en Udtalelse, som P. O. Pedersen fremsatte i et Foredrag i Norsk Ingeniørforenings Oslo Afdeling den 4. Oktober 1940 fremgaar det, at han havde haabet, at andre vilde tage Opgaven op om Oprettelse af et teknisk Akademi, men da det ikke skete, og da Opgaven efter P. O. Pedersens Mening burde løses, følte han som Rektor for Danmarks tekniske Højskole en vis Forpligtelse til at tage Opgaven op*).

Efter at P. O. Pedersen i Begyndelsen af 1937 havde haft forskellige orienterende Samtaler med ledende Mænd indenfor Teknikken, Industrien og Landbruget, tog han Initiativet til Akademiets Oprettelse.

I Samarbejde med Direktør for Industriraadet, Civilingeniør G. E. Hartz, Præsident for Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, Godsejer, Dr. med. K. A. Hasselbalch, Formanden for Industriraadet, Direktør Aug. Holm, Formanden for Dansk Ingeniørforening, Civilingeniør Knud Højgaard og Formanden for Administra-

*) Ordret udtalte P. O. Pedersen i dette Foredrag sig saaledes :

«Jeg fremdrog i et Foredrag ved Industriraadets 25-Aars Jubilæum i 1935*) Nødvendigheden af en bedre Koordination af vort teknisk-industrielle Forskningsarbejde, og jeg havde haabet, at andre, der var bedre egnede dertil end jeg, vilde tage Opgaven op. Men da det ikke skete, og da Opgaven efter min Opfattelse burde løses, ja nødvendigvis skal løses, stod jeg overfor Spørgsmaalet om, i hvilken Retning, Løsningen burde søges, idet jeg som Rektor for Danmarks tekniske Højskole følte en vis Forpligtigelse til at tage Opgaven op».

*) P. O. Pedersen: «De tekniske Videnskabers Betydning for Industrien». Tidsskrift for Industri. 1935.

tionsudvalget for det økonomiske Fakultet ved Aarhus Universitet, Direktør Thorkil Juncker, blev Akademiet herefter oprettet den 28. Maj 1937, og P. O. Pedersen var dets Præsident til sin Død den 30. August 1941.

I P. O. Pedersens sidste Leveaar lykkedes det at gennemføre to Sager, der laa ham stærkt paa Sinde. Den største og vigtigste skal nævnes først, nemlig Sammenlutningen af Industriforeningens Bibliotek med Teknisk Bibliotek. Ved P. O. Pedersens Tiltrædelse som Direktør i 1922 havde Teknisk Bibliotek nogle yderst beskedne Lokaler, og Bogbestanden var heller ikke synderlig omfattende, selv om Biblioteket i 1909 ved Sammenslutningen med den tekniske Forenings Bogsamling havde faaet en værdifuld Forøgelse. Paa Forslag af den store Bibliotekskommission, der afgav Betænkning i 1927, skulde Teknisk Bibliotek virke som Statens Hovedbibliotek for teknisk Litteratur, og i 1929 fik Teknisk Bibliotek en meget mærkbar Forøgelse ved, at Dansk Ingeniørforeningens Bibliotek indlemmedes deri. Allerede den Gang drøftedes Spørgsmaalet om en Sammenslutning mellem Industriforeningens Bibliotek og Teknisk Bibliotek, men paa det Tidspunkt blev Tanken afvist fra Industriforeningens Side. I 1938, da Udførelsen af den planlagte nye Bygning for Teknisk Bibliotek var nær forestaaende, paatænkte der ogsaa for Industriforeningens Bibliotek en større lokalemæssig Udvidelse, og Lederen af Teknisk Bibliotek, Bibliotekar Holst*) fandt derfor Tidspunktet egnet til at genoptage Tanken om Sammenslutningen, og han henvendte sig derfor til P. O. Pedersen med Forslag

*) »Ingeniøren« 1941, Almindelig Del, Side 227.

om, at de tidligere Forhandlinger om Sammenslutningen maatte blive taget op igen. P. O. Pedersen viste straks sin Beredvillighed hertil, og efter at et særligt Udvalg med Repræsentanter for Industriforeningen og Læreanstalten havde forhandlet om Sagen, og efter at P. O. Pedersen derefter direkte havde drøftet denne med Industriforeningens Ledelse, blev de to Institutioner enige om, at Sammenslutningen skulde finde Sted, saa snart Teknisk Biblioteks Bygning var færdig til Indflytning. Der afsluttedes en Overenskomst mellem Industriforeningen og Den polytekniske Læreanstalt, der godkendtes af Undervisningsministeriet og de bevilgende Myndigheder, og i Sommeren 1942 sammensluttedes de to Biblioteker under Navnet Danmarks tekniske Bibliotek.

Ved Opførelsen af de nye Laboratorier maatte der selvfølgelig i nogen Grad sørges for Laboratoriernes tekniske Udstyr, men alene af økonomiske Grunde vilde det ikke være muligt, at Laboratoriernes Udstyr af Maskiner, Apparater og Instrumenter straks kunde være komplet, men herudover var det ogsaa ønskeligt, at de nye Laboratorier først kom i Drift, saaledes at Lederne derefter kunde skaffe sig fuldt Overblik over, hvilket teknisk Udstyr der manglede. I Oktober 1940 overværede P. O. Pedersen et Møde i Industriraadet, hvor dets daværende Formand, Direktør Aug. Holm i en større Tale gjorde Rede for de særlige erhvervspolitiske Problemer, som efter 9. April 1940 var opstaaet som Følge af den betydelige Udvikling, der var sket i vort Handelssamkvem med Tyskland. Vort allerede paa dette Tidspunkt betydelige Tilgodehavende i Tyskland paa Clearingkontoen kunde

friste vort Land til at foretage større Indkøb i Tyskland, ogsaa naar det gjaldt Færdigvarer. En stor Import fra Tyskland af Helfabrikata vilde paa det daværende Tidspunkt imidlertid have medført meget vanskelige Forhold for vor Beskæftigelse inden for den hjemlige Industri, og saadanne Indkøb maatte derfor begrænses til Artikler, som vi ikke selv kunde tilvirke. Af samfundsøkonomiske Grunde vilde det paa den anden Side være meget ønskeligt, at der foruden de for vort Produktionsliv nødvendige Raastoffer skete den størst mulige Import af saadanne specielle Industrivarer, som vi ikke selv kunde tilvirke, og P. O. Pedersen kom derfor naturligt ind paa den Tanke, at Tidspunktet nu var inde til at søge Bevillingsmyndighederne om Tilskud til Indkøb i Tyskland af Apparater og Instrumenter, der ikke vilde kunne fremstilles her i Landet. Umiddelbart efter det nævnte Industriraadmøde søgte P. O. Pedersen Forbindelse med Undervisningsministeriet og Nationalbankens Ledelse, og allerede i November Maaned 1940 forelaa Folketingets Finansudvalgs Tilslutning til en Bevilling paa 1½ Million Kroner, saaledes at de første Ordre kunde afgives til en Række omfattende Køb af Apparater og Instrumenter, der i høj Grad har forøget Højskolens undervisningsmæssige og forskningsmæssige Kapacitet. Denne Bevilling til Den polytekniske Lærestalt blev efterfulgt af store Bevillinger til Instrumentkøb i Tyskland til Landets andre videnskabelige Højskoler.

Der er blevet rejst det Spørgsmaal, om det var rigtigt af P. O. Pedersen i en saa lang Aarrække at paatage sig det omfattende Arbejde som Leder af Den polytekniske

Læreanstalt^{*)}), idet det maatte gaa ud over hans videnskabelige Virksomhed. Det er vanskeligt at besvare dette Spørgsmaal. Her skal blot peges paa, at P. O. Pedersen ogsaa efter sin Udnævnelse til Læreanstaltens Direktør fortsatte sit videnskabelige Arbejde, og at han bl. a. i 1927 — netop det Aar, hvor Læreanstaltens Udvidelser planlagdes, og hvor der endnu taarnede sig store Vanskeligheder op for deres Gennemførelse — publicerede det over hele den tekniske Verden kendte Standardværk: »Propagation of Radio Waves«, et Værk, der ofte betegnes som det mest grundlæggende og mest dybtgaaende Værk indenfor Svagstrømselektroteknikken, der er publiceret i den sidste Menneskealder^{**}). P. O. Pedersen havde en sjælden Evne til at udnytte Tiden og til at skaffe sig Tid til det, han vilde. Selv mente han^{***}) — set fra et samfundsmæssigt Synspunkt — at han gjorde mest Nytte som Rektor for Den polytekniske Læreanstalt, og for denne Læreanstalt var det i alt Fald en stor Lykke, at han paatog sig dette Hverv. Netop fordi P. O. Pedersen var den store Videnskabsmand, blev han tillige den vidtskuende og fremsynte Leder af vort Lands tekniske Højskole.

*) »Ingeniøren« 1941, Nr. 64, Side E 106.

***) Se ogsaa Axel Petersen: »Professor P. O. Pedersens videnskabelige Indsats«, Elektroteknikerens Nr. 22, 1941.

***) P. O. Pedersen: »Livsskildringer«, Radioforedrag 1930—41, Side 115.

NOTER

Note 1. Brev af 21. Maj 1921 fra den konstituerede Direktør ved Den polytekniske Lærestalt, Professor Prytz til Undervisningsminister Appel.

I Anledning af, at der fra Lærestalten er indsendt en Skrivelse til Ministeriet vedrørende den fortsatte Konstitution i Direktørstillingen og Besættelsen af denne Stilling fra d. 1. Februar 1922, tillader jeg mig at sende Deres Excellence nedenstaaende supplerende Oplysninger i Tilslutning til en Samtale, som jeg havde med Dem for nogen Tid siden om Sagen. Det blev i Samtalen berørt, at man ved nu at foranledige Professor P. O. Pedersen ansat som Direktør vilde foregribe et muligt Ønske om, at Professor Ostenfeld, der for Tiden er bortrejst og ikke ventes hjem før i Juli Maaned, blev Professor Hannovers Efterfølger som Direktør. Om jeg end har nogen Grund til at tro, at Professor Ostenfeld ikke ønsker at blive Direktør, maa jeg dog sige, at der ikke foreligger for mig noget bestemt i saa Henseende. Derimod har det vist sig med afgørende Tydelighed, at der i Lærerraadet er et meget stærkt Ønske om, at Professor P. O. Pedersen bliver Professor Hannovers Efterfølger.

Overfor Spørgsmaalet om Professor Ostenfelds Kandidatur kom der i Lærerraadet ingen positive Udtalelser frem, idet jeg ikke ansaa det for rigtigt at foranledige saadanne i hans Fraværelse. Det eneste, som fremkom med Hensyn til Spørgsmaalet, var dette, at der i et Lærerraadsmøde, afholdt den 19. Maj d. A., overfor det af Professor Hannover udtalte Ønske om, at Professor P. O. Pedersen maatte blive hans Efterfølger som Direk-

tør, var stort Flertal for at tage Stilling til dette Ønske allerede nu fremfor at vente til Efteraaret, til hvilken Tid Professor Ostensfeld vil være tilstede. Grundene til, at en Besættelse af Stillingen allerede nu er ønskelig, er anførte i den nævnte Skrivelse.

Note 2. Efter Professor P. O. Pedersens Oplysninger til Forfatteren af nærværende Skrift afgaves den ene Stemme af Professor Lütken. Professor Lütken gjorde sig i Lærerraadsmødet den 29. August til Talsmand for, at der i Lærerraadet var to Direktøremner, nemlig Professor Ostensfeld og Professor P. O. Pedersen, og Professor Lütkens Synspunkt var her, at naar man tog Hensyn til de to Mænds Alder, kunde man udnytte dem begge, hvis man valgte Professor Ostensfeld, idet man saa fem Aar efter kunde vælge Professor P. O. Pedersen. Hvis man derimod valgte Professor P. O. Pedersen nu, vilde det af Hensyn til Professor Ostensfelds Alder være udelukket nogensinde at faa denne til Direktør. Professor Ostensfeld var paa det daværende Tidspunkt 54 Aar, medens Professor P. O. Pedersen var 47.

Note 3. De Ministre, der her hentydes til, er Ministeren for offentlige Arbejder Johs. Stensballe, Ministeren for Handel og Industri M. N. Slesbager, Indenrigsminister, Dr. O. Krag og Undervisningsminister J. Byskov.

